

Nettvett

– hvordan unngå mobbing på nett

UTDANNINGS
FORBUNDET

www.utdanningsforbundet.no

Om nettvett

Internett har åpnet for store muligheter for informasjonsinnhenting og kommunikasjonsutveksling. Men nettet har også gjort det enklere å spre uønsket og uriktig informasjon om andre. Nettet har blant annet åpnet for nye kanaler for mobbing og trakassering, blant annet på Facebook, YouTube og diverse chattekanaler.

I denne brosjyren finner du informasjon om hvilke regler som gjelder for nettinformasjon, hvordan skolen kan arbeide for bedre nettvett og noen råd og tips for hvordan man går fram for å fjerne uønsket informasjon om seg selv på nettet.

Mange tror at Internett er et "lovløst" område. Det stemmer ikke. Personvern og ærekrenkende uttalelser etter straffelovens

bestemmelser, er like straffbare på Internett som i andre fora. Det samme gjelder for trakassering og sjikanering. Personopplysningsloven omhandler blant annet adgangen til elektronisk behandling av informasjon om andre.

Arbeidsgivers ansvar

– overfor lærerne

Ifølge arbeidsmiljøloven har arbeidsgiver ansvar for å beskytte ansatte mot trakassering, trusler og vold (§ 4-1, 4-3). Skolen har derfor ansvar for å gripe inn overfor elever som mobber eller trakasserer lærere. Skolens ordensreglement skal gi retningslinjer for hvilke reaksjoner som gjelder her.

I utgangspunktet har skolen ansvar for elevenes atferd i løpet av skoletiden og hjemmet i fritiden. Når det gjelder mobbing av lærere på Internett, mener Kunnskapsdepartementet at det må anses som atferd med nær tilknytning til skolen, og hører derfor inn under skolens ansvarsområde. Reaksjoner i henhold til ordensreglementet vil derfor kunne brukes også når elever mobber lærere via nett utenom skoletid.

– overfor elevene

Ifølge opplæringsloven har elever krav på trygghet og sosial tilhørighet, og skolen skal arbeide for å fremme det psykososiale miljøet på skolen. Dersom ansatte ved skolen får kjennskap til eller har mistanke om mobbing, trakassering, diskriminering

eller vold blant elevene, skal dette meldes til skolens ledelse som plikter å ta tak i problemet (§ 9a–3). Skolens oppgave er blant annet å drive holdningsskapende virksomhet, formidle tydelige budskap og sette grenser for hva som er akseptabel atferd overfor andre elever og voksne.

Dersom elevene bruker skoletiden til å trakassere medelever via nett, er dette helt klart innenfor skolens ansvarsområde. Elevers atferd og konflikter utenom skoletid er i utgangspunktet hjemmets ansvar. Atferd som har tydelig tilknytning til skolen, kan likevel falle inn under skolens ansvarsområde selv om det foregår utenom skoletid. Mobbing og trakassering på nett kan blant annet høre inn under det psykososiale elevmiljøet som skolen skal ivareta.

Kan kreve info fjernet

– personopplysningsloven

Personopplysningsloven gjelder for offentliggjøring på Internett når personopplysningene blir tilgjengelige for et ubestemt antall personer. Det betyr at elevblogger og liknende rammes av loven.

Det kreves samtykke eller hjemmel i personopplysningsloven for å kunne behandle personopplysninger om andre, for eksempel på blogger. Det samme gjelder det å legge ut informasjon om andre på Facebook og liknende nettsamfunn. Personopplysninger omfatter ikke bare skriftlig materiale, men også bilder, lyd- og filmopptak, tegninger o.l. Loven gjelder derfor også bilder eller filmsnutter som legges ut på YouTube, blogger m.fl.

Spredning av sensitive personopplysninger om etnisitet, religiøs eller politisk tilhørighet, seksuelle forhold, fagforeningstilknytning og vandel er underlagt enda strengere regler enn vanlige personopplysninger.

Personopplysningsloven åpner for at man kan legge ut informasjon om andre uten deres samtykke dersom det er nødvendig for å utøve en oppgave av allmenn eller berettiget interesse. Men spredning av sensitiv informasjon som ledd i mobbing eller trakassering, er ikke tillatt.

Uønsket eller uriktig informasjon om en selv som er lagt på nettet, kan man kreve fjernet (§ 28). Overtrjedelse av personopplysningsloven er straffbart.

Nettmobbing kan straffes

– straffeloven

Den som legger ut uriktig informasjon om andre, røper personlige opplysninger, mobber eller trakasserer på Internett kan straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 år for ærekrenkelses (§§ 246 og 247). Den krenkede kan også kreve erstatning på bestemte vilkår. Det skal imidlertid noe til for at noen skal kunne straffes for ærekrenkelses.

Offentlig spredning av informasjon om en annen kan også være straffbart selv om det ikke dreier seg om ærekrenkelse (§ 390), men for eksempel utroskap, skilsmisse eller andre private forhold. Denne informasjonen

trenger ikke å være nedsettende for å være straffbar. Overtredelse av loven kan straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

Lærere er også vernet etter reglene for vold og trusler mot offentlige tjenestemenn (§§ 127 og 128). Men det er viktig å påpeke at all mobbing og/eller trakassering ikke anses som trusler ifølge straffeloven.

Som regel må den som er utsatt for vold eller trusler, selv anmelde forholdet og kreve straffeforfølgning. Dette gjelder ikke når fornærmede har blitt utsatt for vold og trusler, og er offentlig tjenestemann. I slike tilfeller kan for eksempel arbeidsgiver anmelde forholdet og kreve straff.

Bedre nettvett

Bruk av Internett og nettvett bør inngå i skolens arbeid for et godt skolemiljø, både blant elever og ansatte. Skolen kan bestemme hva som skal og kan legges ut på nettsider eller nettområder som de eier eller disponerer, for eksempel egne nettsider og læringsplattformer. Skolen bør også lage regler for bruk av skolens datautstyr, også ved brudd på disse. Vanlige reaksjoner er sletting av uønsket informasjon, reaksjoner ifølge ordensreglementet, stenge tilgang til bestemte nettsider eller portaler og i

ytterste konsekvens nekte bruk av utstyr og/eller tilgang til Internett. I et ytringsfrihetsperspektiv er det trolig bedre å drøfte grenser for akseptabel atferd med elevene, enn å nekte bruk av Internett.

Alle må kjenne til ansvarsforhold, lovverkets funksjon og konsekvenser for uønsket nettbruk.

Det er også viktig at skolen informerer hjemmene om regler, retningslinjer og reaksjoner.

Hvordan fjerne uønsket nettinno?

Det finnes flere måter å få fjernet uønsket informasjon på nettet, bl.a.

- Varsle rektor – som igjen bør kontakte den/de ansvarlige elevens/elevens foresatte.
- Be, ev. kreve, at den ansvarlige fjerner informasjonen – og forklare hvorfor.
- Dreier det seg om mobbing i henhold til skolens ordensregler, bør skolen vurdere sanksjoner.
- Nekter den ansvarlige selv å slette informasjonen, kan man kreve den slettet av den som har ansvar for nettsiden. Alle norske domenenavn er registrert på www.norid.no, eller www.iana.org for andre domener.
- Gjelder det straffbare forhold, bør skolen vurdere og politianmelde den ansvarlige. Vedkommende bør da informeres. Slike saker behandles ofte i konfliktråd.
- Datatilsynet kan også kontaktes for å få hjelp til å fjerne innholdet.

Mer info
www.datatilsynet.no
www.tryggbruk.no
www.saftonline.no
www.barnevakten.no
www.reddbarna.no
www.norid.no
www.iana.org
www.lovdatabasen.no

”15 prosent har mottatt meldinger på Internett som har plaget eller erret dem, mens 14 prosent innrømmer at de selv har sendt denne type meldinger. Jentene blir i størst grad mobbet, mens guttene i større grad er de som mobber.

23 prosent oppgir at de har opplevd at noen har lagt ut bilder eller video av dem på Internett uten deres tillatelse – og 41 prosent blant 17–18-åringene.”

Trygg-bruk-undersøkelsen 2008